

<https://doi.org/10.18523/3041-1718.2025.2.1.78-91>
УДК 327.7:316.774:32

Наталія Кравчук

Національний університет «Києво-Могилянська академія»
<https://orcid.org/0000-001-6227-6190>

Олег Луцишин

Національний університет «Києво-Могилянська академія»
<https://orcid.org/0000-0003-4048-8875>

Давид Андрощук

Національний університет «Києво-Могилянська академія»
<https://orcid.org/0009-0000-2594-7266>

ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ІМПЕРАТИВ ЗМІЦНЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ СВІТОВОГО ПОРЯДКУ

Дослідження ролі публічної дипломатії як інструменту «м'якої сили» в зовнішній політиці держави та стратегічного імперативу зміцнення її конкурентоспроможності є актуальним з огляду на виклики сучасного глобального розвитку та в контексті векторів трансформації світового порядку. Застосовуючи інтегрований підхід до дослідження окреслених аспектів, можна краще зрозуміти взаємозв'язок між зовнішньополітичними пріоритетами і глобальною конкурентоспроможністю держави в умовах зміни сучасного світопорядку.

У статті розкрито концептуальну роль публічної дипломатії як інструменту «м'якої сили» на відміну від методів жорсткого тиску чи економічного впливу; обґрунтовано її вплив на зміцнення конкурентоспроможності держав у глобальному просторі. Аргументовано, що «м'яка сила» особливо важлива для країн, які прагнуть утвердити свої конкурентні позиції в нових геополітичних реаліях, визначити своє місце в сучасній глобальній архітектурі та долати виклики на шляху їхнього стратегічного розвитку. Показано, що в сучасному світі, де інформаційні війни, геополітичні конфлікти та багатополярність змінюють структуру світового порядку, публічна дипломатія перетворилася на стратегічний імператив, що визначає здатність держав відповідати на глобальні виклики та формувати сприятливе середовище для досягнення стратегічних цілей і конкурентних переваг.

На основі аналізу рейтингу *Global Soft Power Index* і глобального «контекстуального фону» окреслено сильні сторони й ризики, що знижують рівень довіри та прихильності до «американського бренду» і до США як глобального конкурентоспроможного лідера. Водночас показано, що в умовах повномасштабної збройної агресії Росії «м'яка сила» і публічна дипломатія України виконують одночасно три функції в сучасному глобальному просторі – інформаційну, мобілізаційну та формотвірну. Доведено, що публічна дипломатія як інструмент «м'якої сили» є критично важливою для збереження довіри міжнародної спільноти і формування сильного позитивного іміджу України, зміцнення її конкурентоспроможності та лідерських позицій щодо гарантування безпеки. Аргументовано, що публічна дипломатія може стати стратегічним імперативом повоєнного відновлення України, забезпечуючи комунікаційну платформу для залучення інвестицій у відбудову інфраструктури, розвиток економіки та впровадження інноваційних проєктів.

Ключові слова: публічна дипломатія, м'яка сила, конкурентоспроможність держави, зовнішня політика, стратегічний імператив, імідж держави, глобальні виклики, повоєнне відновлення, глобальні тренди розвитку, трансформація світового порядку.

У світі, де державні кордони стають умовними, а національні інтереси все більше кореспондують з глобальними викликами, публічна дипломатія, яка донедавна залишалася прерогативою наукового дискурсу, перетворюється на стратегічний імператив, що відіграє важливу роль у формуванні зовнішньої політики та позитивного іміджу держави на міжнародній арені, зміцненні її репутації і просуванні «спільних наративів для більш чіткого позиціонування України в світі»¹. В умовах трансформації світового порядку, що супроводжується посиленням процесів багатопolarityності та регіоналізації, загостренням геополітичної конфронтації і поглибленням геоекономічної фрагментації, публічна дипломатія надійно увійшла в дипломатичний мейнстрим, ставши не лише частиною стратегічних комунікацій держави, а й важливою детермінантою формування її глобальної конкурентоспроможності. В умовах сьогодення публічна дипломатія – це більше, ніж комунікація; це стратегічний інструмент побудови довіри, формування позитивного іміджу та мобілізації підтримки з боку глобальної спільноти. Водночас вона є мостом між локальними інтересами держав і глобальними трендами розвитку, економічної співпраці та глобальної конкурентоспроможності.

З огляду на зазначене вище, дослідження цієї теми є не лише теоретично значущим, але й практично орієнтованим, оскільки дає змогу зрозуміти, як держави можуть адаптувати свою дипломатичну стратегію до нових геополітичних реалій і глобальних викликів, посилити глобальну конкурентоспроможність через ефективне використання «м'якої сили». У сучасному глобальному контексті публічна дипломатія – це не просто про імідж держави, а про здатність бути почутою і бути впливовою на міжнародній арені. Ця тема особливо важлива для країн, які прагнуть утвердити свої конкурентні позиції в нових геополітичних реаліях, визначити своє місце в сучасній глобальній архітектурі та долати виклики, що виникають на шляху їхнього стратегічного розвитку.

Проблематику публічної дипломатії (англ. *public diplomacy*), що актуалізувалася в українському науковому дискурсі з початку XXI століття, в закордонній науці порушували ще з середини XX століття багато дипломатів, державних і політичних діячів, досліджували вчені різних наукових шкіл. Серед них передусім варто згадати американського дипломата Едмунда Гулліона, якого вважають автором поняття «*public diplomacy*»; професора Гарвардського університету, автора теорії «*soft power*» Джозефа Ная²; дипломата і вченого Ганса Тача³; професора Університету Південної Каліфорнії

¹ Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021–2025 роки, розроблено за підтримки експертів Групи кризового управління Програми розвитку ООН в Україні при МЗС України, ухвалено Наказом МЗС від 24.03.2021, 8, <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%97/public-diplomacy-strategy.pdf>.

² Joseph S. Nye Jr., *Soft Power: The Means to Success in World Politics* (New York: PublicAffairs, 2004).

³ Hans N. Tuch, *Communicating with the World: U.S. Public Diplomacy Overseas* (New York: St. Martin's Press, 1990).

Ніколаса Калла⁴; британських учених Марка Леонарда, Кетрін Стед, Конрада Сміюнга⁵; професора Університету Бар-Ілан в Ізраїлі Ейтана Гілбоа⁶. З початку 2010-х років питання публічної дипломатії і «м'якої сили» почали привертати увагу українських учених, зокрема: Костянтина Балабанова, Миколи Трофименка⁷, Марії Процюк⁸, Вячеслава Ціватого⁹, Іллі Гавриленка¹⁰, Олександра Юрченка¹¹ та ін. Квінтесенцією напрацьованих теоретичних і практичних аспектів публічної дипломатії став навчальний посібник «Публічна дипломатія» (2021) за редакцією Ірини Матяш¹².

Незважаючи на значний інтерес науковців до окресленої проблематики, на порядку денному залишаються актуальними питання про актуалізацію публічної дипломатії в умовах трансформації світового порядку та зростаючу роль публічної дипломатії у зміцненні конкурентоспроможності держави.

Мета статті – науково обґрунтувати роль публічної дипломатії як стратегічного імперативу зміцнення конкурентоспроможності держави в контексті трансформації сучасного світового порядку, окреслити стратегічні вектори щодо її використання в умовах повномасштабної збройної агресії Росії та повоєнної відбудови України.

Публічна дипломатія останнім часом набула особливого значення в системі міжнародних відносин, оскільки державам дедалі складніше досягати зовнішньополітичних цілей лише через інструменти і канали традиційної (офіційної) дипломатії. З одного боку, це можна пояснити зростанням ролі громадянського суспільства й розширенням кола стейкхолдерів, яких залучають до розроблення й ухвалення зовнішньополітичних рішень, а з іншого – динамічним розвитком інформаційних і цифрових технологій, широким використанням соціальних мереж, які спростили та пришвидшили комунікацію між державами і неурядовими акторами. У такому контексті публічна дипломатія, спрямована на вплив на іноземну громадську думку та формування сприятливого іміджу держави, стає одним із пріоритетних інструментів реалізації зовнішньої політики.

Термін «публічна дипломатія» (англ. *public diplomacy*) ввів у науковий вжиток американський дипломат Едмунд Гулліон у 1960-х роках, проте найбільшу популярність це поняття здобуло завдяки теоретичним напрацюванням Ганса Тача¹³ та Марка Леонарда¹⁴.

Публічна дипломатія, за висновками Джозефа Ная¹⁵ та Ніколаса Калла¹⁶, виконує системотвірну функцію в зовнішній політиці держави, використовуючи «м'яку силу» (*soft power*). Ідеться передусім про здатність держави будувати і підтримувати позитивний імідж на міжнародній арені завдяки привабливості культури, а не лише за допомогою традиційних методів тиску чи економічного впливу. Такий підхід доводить свою ефективність у глобалізованому світі, де суспільна думка інших держав дедалі частіше впливає на уряди, особливо в питаннях міжнародної співпраці, запровадження санкцій або спільних проєктів розвитку. Дослідження і практика (Г. Тач, М. Леонард, Дж. Най, Н. Калл) підтверджують, що стратегічна комунікація, яка спирається на «м'яку силу», посилює легітимність дій держави і дає змогу розширювати її політичні й економічні можливості.

⁴ Nicholas J. Cull, *Public Diplomacy: Lessons from the Past* (Los Angeles: Figueroa Press, 2009).

⁵ Mark Leonard, Catherine Stead, and Conrad Smewing, *Public Diplomacy* (London: The Foreign Policy Centre, 2002).

⁶ Eytan Gilboa, "Searching for a Theory of Public Diplomacy," *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science* 616, no. 1 (2008): 55–77, <https://doi.org/10.1177/0002716207312142>.

⁷ Костянтин Балабанов, Микола Трофименко, «"Публічна дипломатія" як відповідь на виклики сучасності», *Україна дипломатична* 14 (2013): 989–1021, https://ud.gdip.com.ua/wp-content/uploads/2020/02/diplomatic_ukraine_14.pdf.

⁸ Марія Процюк, «Публічна і культурна дипломатія як засіб "м'якої сили" України: запозичені моделі, реальні кроки та стратегічні пріоритети», *Науковий вісник Дипломатичної академії України* 23 (2) (2016): 21–8.

⁹ Вячеслав Ціватий, «Публічна дипломатія: традиції, тренди та виклики (досвід і пріоритети для України)», *Зовнішні справи* 6 (2014): 32–6.

¹⁰ Ілля Гавриленко, «Геополітичний вимір публічної дипломатії США», *Актуальні проблеми міжнародних відносин* 95 (1) (2011): 112–3, http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2011_95%281%29__47.

¹¹ Олександр Юрченко, «Публічна дипломатія як форма міжнародних комунікацій, її роль у формуванні іміджу України», *Економіка та суспільство* 64 (2024), <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-124>.

¹² *Публічна дипломатія: навч. посібник*, за заг. ред. Ірини Матяш (Київ – Острог, 2021).

¹³ Tuch, *Communicating with the World: U.S. Public Diplomacy Overseas*.

¹⁴ Leonard, Stead, and Smewing, *Public Diplomacy*.

¹⁵ Nye, *Soft Power: The Means to Success in World Politics*.

¹⁶ Cull, *Public Diplomacy: Lessons from the Past*.

До того ж публічна дипломатія не може обмежуватися одним інструментом, оскільки охоплює цілий цикл заходів та ініціатив. Як зазначають Ганс Тач¹⁷ і Марк Леонард¹⁸, держави досягають найбільшої віддачі від публічної дипломатичної активності через комплексне поєднання інформаційної діяльності, культурної дипломатії та популяризації власних національних цінностей. Саме синергія цих компонентів дає змогу налагодити стійку комунікацію з широкою закордонною аудиторією та закріпити позитивні наративи про державу. Це водночас сприяє формуванню довіри, що є однією з фундаментальних основ побудови тривалої та ефективної взаємодії з урядами, міжнародними організаціями й громадянським суспільством у глобальному масштабі.

Отже, публічна дипломатія перетворюється на «стратегічний імператив», інакше кажучи, ключовий компонент сучасної зовнішньої політики держави, спрямований на створення, підтримку та зміцнення її міжнародного іміджу, конкурентоспроможності, довіри і впливу через взаємодію із закордонною аудиторією інструментами і засобами «м'якої сили».

«Імперативність» публічної дипломатії передбачає набір певних дипломатичних правил та інструментів «м'якої сили», що з урахуванням політичних, економічних, соціокультурних і технологічних чинників впливають на всі структурні елементи міжнародного позиціонування держави. Натомість «стратегічність» означає, що публічна дипломатія більше не є допоміжним інструментом у зовнішній політиці; вона перетворилася на сучасний стратегічний вектор, що визначає здатність держави відповідати на глобальні виклики та формувати сприятливе середовище для досягнення стратегічних цілей і конкурентних переваг. У сучасному світі, де інформаційні війни, геополітичні конфлікти та багатополлярність змінюють структуру світового порядку, публічна дипломатія стає обов'язковим елементом національної стратегії. Від її ефективності залежить не лише сприйняття держави на міжнародній арені, але й її конкурентоспроможність, економічний успіх та національна безпека.

Після з'ясування теоретичних засад публічної дипломатії доцільно перейти до огляду конкретних інструментів і методів її реалізації на практиці, адже без перебільшення можна констатувати, що публічна дипломатія стає невідокремним стратегічним інструментом для держав у сучасному світі, де трансформація світового порядку диктує нові правила геополітичної та економічної гри. Світові кейси демонструють, що в глобальному контексті конкурентоспроможність держави вже не обмежується лише економічними показниками чи військовою потужністю, а значною мірою залежить від її здатності ефективно взаємодіяти з міжнародною аудиторією через «м'яку силу», формуючи позитивний імідж і вибудовуючи довгострокові партнерства. Зокрема, інформаційна, медійна та культурна дипломатія, освітні програми й академічні обміни, а також цифрова дипломатія, інтегруючи в собі потенціал публічної дипломатії, є новими каналами стратегічної комунікації, забезпечуючи широку взаємодію урядів з цільовою закордонною аудиторією і допомагаючи державі розбудовувати розгалужену мережу підтримки в глобальному конкурентному середовищі.

З огляду на зазначене вище, «м'яка сила» стає стратегічним імперативом і новим інструментом зміцнення довгострокової конкурентоспроможності держави. Для реального оцінювання рівня впливу країни на міжнародній арені, через застосування «м'якої сили», у міжнародній практиці використовують Глобальний індекс м'якої сили (Global Soft Power Index), який щороку визначає компанія Brand Finance¹⁹.

Глобальний індекс м'якої сили дає змогу країнам оцінити свої сильні та слабкі сторони, адаптувати стратегії публічної дипломатії до зовнішніх викликів та посилити свої позиції в умовах глобальної конкуренції. Інакше кажучи, високий рейтинг у Глобальному індексі м'якої сили є індикатором здатності держави досягати своїх цілей через переконання, партнерство та співпрацю, що робить її конкурентоспроможною у світі.

Методологія побудови рейтингу Global Soft Power Index базується на масштабній дослідницькій програмі, яка охоплює опитування понад 170 000 респондентів і досліджує сприйняття національних брендів усіх 193 країн-членів ООН. Глобальний індекс м'якої сили має широкий спектр

¹⁷ Tuch, *Communicating with the World: U.S. Public Diplomacy Overseas*.

¹⁸ Leonard, Stead, and Smewing, *Public Diplomacy*.

¹⁹ Konrad Jagodzinski, "Global Soft Power Index 2024 – A World in Flux," February 29, 2024, <https://brandfinance.com/insights/global-soft-power-index-2024-a-world-in-flux#nations-text>.

показників, які в сукупності забезпечують збалансоване та цілісне оцінювання присутності, репутації та впливу націй на світовій арені. До них належать: 1) *впізнаваність* (національні бренди, які люди добре знають і розуміють, мають більшу «м'яку силу»); 2) *репутація* (що більший вплив «м'якої сили», то сильнішу та позитивну репутацію має країна у світі); 3) *вплив* (ступінь впливу бренду нації в країні респондента і на світовій арені); 4) *вісім основних критеріїв* (так званих «стовпів») «м'якої сили»: бізнес і торгівля, міжнародні відносини, освіта і наука, культура і спадщина, управління, медіа і комунікації, стійке майбутнє, люди і цінності (рис. 1).

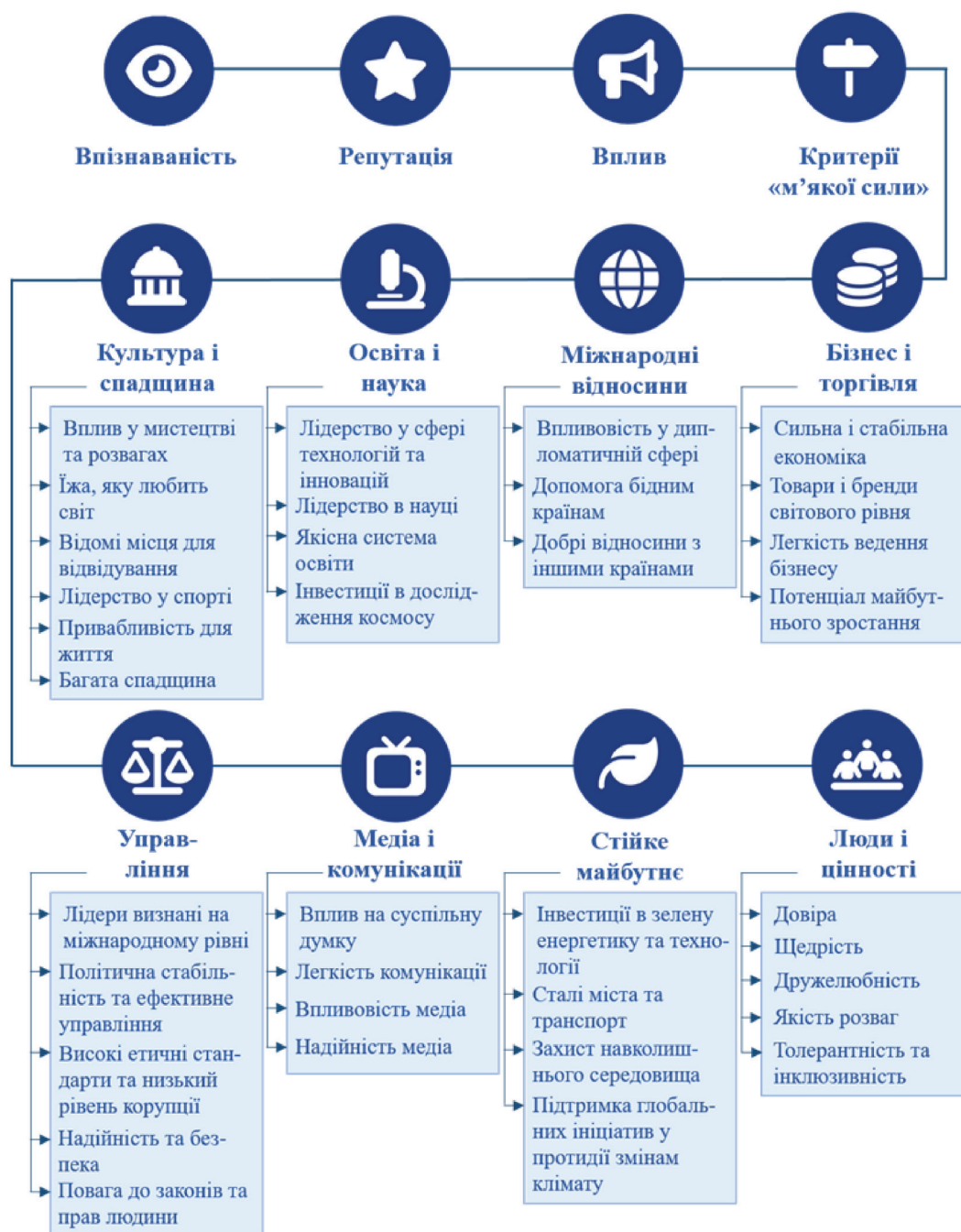

Рис. 1. Методологія побудови Global Soft Power Index²⁰

²⁰ Global Soft Power Index Methodology. Global Soft Power 2024. The world's most comprehensive research study on perceptions of nation brands, <https://brandirectory.com/softpower/2024/methodology>.

Окрім зазначених показників, на формування рейтингу Global Soft Power Index значний вплив має так званий «контекстуальний фон»²¹, який, на думку очільника практики брендингу місць та м'якої сили у Brand Finance Конрада Ягодзінського, створюють: 1) *геополітичні виклики*, зумовлені такими подіями, як ізраїльсько-палестинський конфлікт, ескалація українсько-російської війни, напруга між США та Китаєм; 2) *глобальне потепління та стихійні лиха*; 3) *зміна економічного ландшафту* на фоні високої інфляції та повільного зростання; 4) *запуск нових ініціатив штучного інтелекту*, що формує галузеві траєкторії розвитку і впливає на динаміку бізнесу в глобальному масштабі; 5) *зростання соціальних медіа та демократизація створення новин*, що актуалізували критичні питання щодо дезінформації та втручання в стрічки новин. Ці події не лише формують міжнародне сприйняття, але й перевіряють можливості національних держав у сфері «м'якої сили» та глобальної конкурентоспроможності в умовах трансформації сучасного світового порядку.

З огляду на викладене вище, Global Soft Power Index є важливим індикатором міжнародної конкурентоспроможності держави та оцінювання її впливовості на міжнародній арені через такі нематеріальні активи, як культура, освіта, цінності, лідерство в різних сферах та участь у глобальних ініціативах. Як свідчать дані рис. 2, у 2024 р. беззаперечним лідером за індексом з показником 78,8 залишаються Сполучені Штати, демонструючи його зростання порівняно з 2023 р. (74,8).

	1 =	Сполучені Штати Америки	78.8	74.8	+4.0
	2 =	Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії	71.8	67.3	+4.5
	3 ▲	Китай	71.2	65.8	+6.2
	4 =	Японія	70.6	65.2	+5.4
	5 ▼	Німеччина	69.8	65.0	+4.0
	6 =	Франція	67.3	62.4	+4.9
	7 =	Канада	64.4	60.7	+3.7
	8 =	Швейцарія	62.9	58.5	+4.4
	9 =	Італія	62.0	56.6	+5.4
	10 =	Об'єднані Арабські Емірати	59.7	55.2	+4.5
	11 ▲	Іспанія	59.2	55.1	+4.3
	12 ▼	Швеція	59.0	54.9	+3.9
	13 ▲	Австралія	58.6	54.8	+4.0
	14 ▲	Нідерланди	58.2	54.6	+4.5
	15 =	Південна Корея	58.0	53.9	+4.1
	16 ▼	Росія	57.7	53.7	+2.9
	17 =	Норвегія	56.8	52.6	+4.2
	18 ▲	Саудівська Аравія	56.0	51.8	+4.7
	19 ▼	Данія	55.5	51.3	+3.7
	20 =	Бельгія	55.2	51.2	+4.0

Рис. 2. Global Soft Power Index Top 20²²

Проте детальний аналіз індексу демонструє як сильні сторони, так і виклики в реалізації стратегії «м'якої сили» США. Зокрема, лідерство Сполучених Штатів базується на таких стратегічно важливих аспектах: *лідерство в науці* (високий рівень інновацій, дослідницьких проєктів та вплив провідних американських університетів); *вплив у мистецтві та розвагах* (музична і кіноіндустрія, стримінгові платформи (Netflix, Disney) формують не лише глобальний культурний простір,

²¹ Jagodzinski, "Global Soft Power Index 2024 – A World in Flux."

²² Global Soft Power Index 2024. The world's most comprehensive research study on perceptions of nation brands, Brand Finance, 33, <https://static.brandirectory.com/reports/brand-finance-soft-power-index-2024-digital.pdf>.

але й сприяють популяризації американських цінностей); *глобальна допомога* (активна участь США в гуманітарних місіях та ініціативах з підтримки постраждалих від природних катастроф і збройних конфліктів); *ініціативи з протидії зміні клімату* (забезпечують вагомий внесок у боротьбу з глобальними екологічними викликами). Окрім цього, «американський бренд» залишається одним із найбільш впізнаваних у світі завдяки своїй присутності в медіа, культурі та науці. Важливу роль також відіграють лідери міжнародного масштабу, які є обличчям глобальної дипломатії США.

Проте внутрішня ситуація в США створює значні ризики для сприйняття країни за кордоном. Ідеться передусім про *наси́льство і жорстокість поліції*, що формують негативний образ держави як нестабільної і небезпечної для громадян; *соціальна поляризація* на фоні політичної фрагментації знижує довіру до внутрішньої стійкості країни. Попри сильні сторони, США опустилися в рейтингу за низкою важливих критеріїв, зокрема: *добрі відносини з іншими країнами* (участь у міжнародних конфліктах створює напруження у відносинах з деякими державами-партнерами); *надійність і безпека* (внутрішні проблеми негативно впливають на міжнародне сприйняття США як стабільного і безпечного партнера); *дружелюбність* (відчуження між США та іншими країнами через політичну риторику або ізоляціоністські позиції). Отже, для подальшого зміцнення позицій Сполученим Штатам потрібно розв'язувати внутрішні проблеми, які знижують рівень довіри та прихильності до американського бренду.

У 2023 р. Україна посіла 44 місце у Global Soft Power Index, опустившись на 7 позицій проти 2022 р., у якому продемонструвала безпрецедентне зростання за рівнем «м'якої сили», піднявшись на 14 позицій до 37-го місця в рейтингу (для порівняння: у 2021 р. Україна загалом посідала 61-шу позицію, а за рівнем впливовості була на 45-му місці)²³.

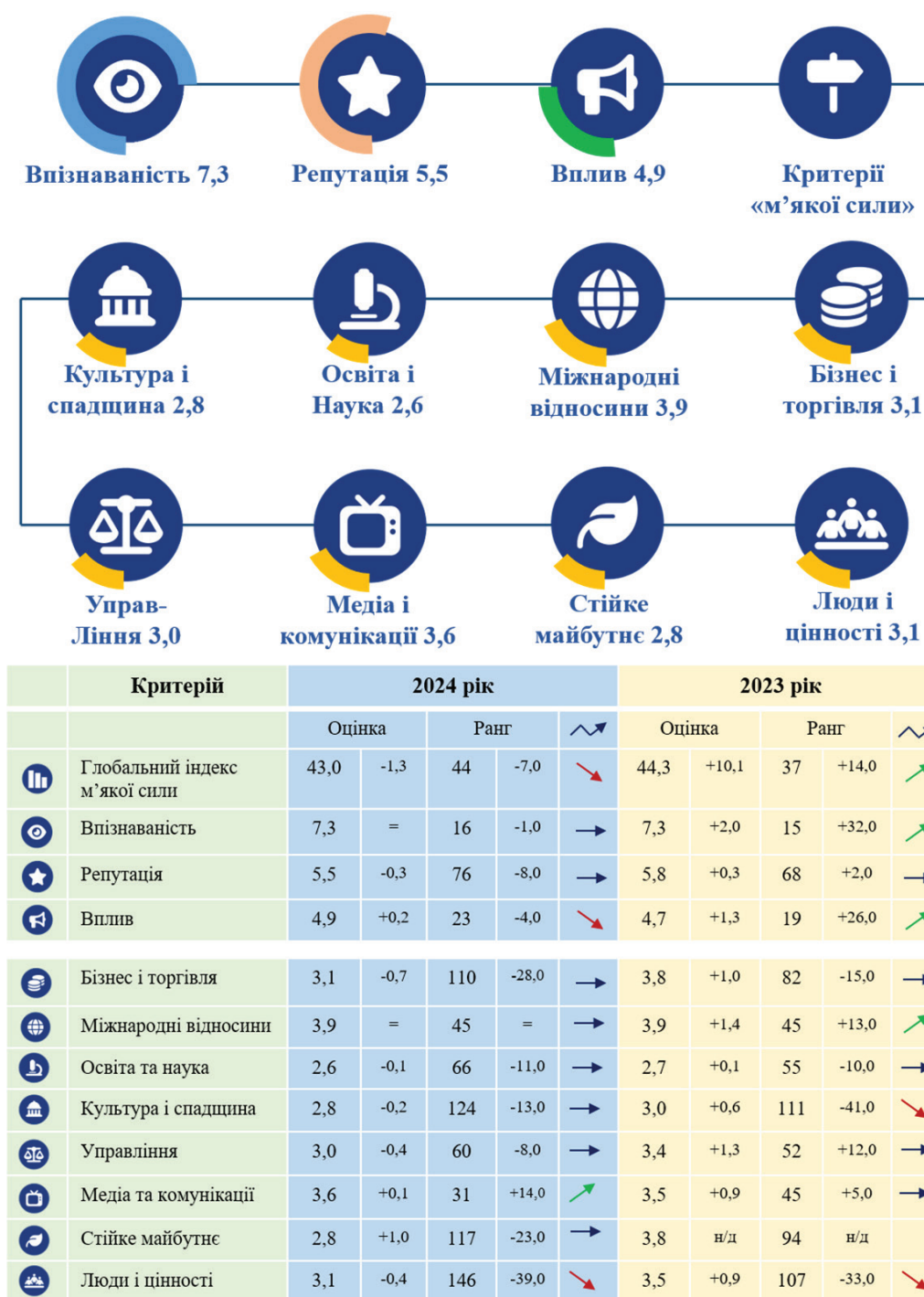
Загальний бал м'якої сили знизився на 1,2 пункту, що призвело до падіння індексу до 44 позиції (рис. 3). Попри це, Україна зберегла глобальну видимість, ставши 16-ю найбільш упізнаваною країною світу. Серед основних досягнень України у 2023 р. – значні успіхи у сфері медіа та комунікацій: за цим параметром країна піднялася на 14 позицій, досягнувши 31 місця в рейтингу. Також Україна стала четвертою країною, за новинами якої стежить світ, посівши 23 місце за рівнем впливу на міжнародній арені. Водночас репутація України за рік великої війни повернулася до рівня 2021 р. Зокрема, країна отримала низькі бали в категоріях: *бізнес і торгівля, культурна спадщина, управління, освіта і наука, люди і цінності*.

В умовах повномасштабної збройної агресії Росії «м'яка сила» і публічна дипломатія України виконують одночасно інформаційну, мобілізаційну та формотвірну функції в сучасному глобальному просторі. Передусім інструменти публічної дипломатії орієнтовані на спростування російських фейків та пропаганди, що в умовах війни є критично важливим для збереження довіри міжнародної спільноти і формування сильного позитивного іміджу України, що спонукає уряди й громадян інших держав до підтримки санкцій, збільшення поставок зброї та гуманітарної допомоги. У такий спосіб Україна закріплює лідерські позиції у сфері безпеки та демонструє приклад ефективного протистояння більшому за ресурсами агресору.

Інформаційні кампанії, організовані Міністерством закордонних справ України²⁴ та іншими державними інституціями, в сучасних умовах стали інструментом швидкої протидії воєнним злочинам на фронті і в тилу. Головна перевага присутності в соціальних медіа полягає в можливості вести комунікацію із закордонною аудиторією відразу кількома мовами, що розширює коло потенційних прихильників та знижує ризики викривлення фактів. Співпраця з провідними закордонними медіакомпаніями на засадах регулярних прямих ефірів посилює довіру до українських джерел і стимулює міжнародних журналістів до об'єктивного висвітлення подій. Як наслідок, ці інформаційні зусилля допомагають створити єдине комунікаційне поле, де Україна постає не лише жертвою агресії, а й суб'єктом, здатним протидіяти російському вторгненню на всіх рівнях – від військового до інформаційного та економічного.

²³ Аніта Прасад, «Україна опустилась у рейтингу м'якої сили, але залишається в лідерах серед країн, за якими найбільше слідкують», *Forbes Ukraine*, 29 лютого 2024, <https://forbes.ua/news/ukraina-opustilas-u-reytingu-myakoi-sili-ale-zalishaetsya-v-liderakh-sered-krain-za-yakimi-naybilshe-slidkuyut-29022024-19579>.

²⁴ Міністерство закордонних справ України. Офіційний вебпортал, <https://mfa.gov.ua/>

Рис. 3. Україна у Global Soft Power Index²⁵

Важливим чинником успіху публічної дипломатії стали також культурні заходи, які не просто популяризують українську культурну спадщину, а допомагають зміцнювати емоційний зв'язок із країною, що зазнала неспровокованої агресії. Зокрема, благодійні концерти, кінопокази, презентації книг українських авторів та інші ініціативи дають змогу проілюструвати багатогранність

²⁵ Глобальна м'яка сила 2024. Найповніше у світі дослідження сприйняття національних брендів, Brand Finance, <https://brandirectory.com/softpower/2024/nation?country=158&fromRegion=1>.

української ідентичності перед світовою аудиторією. Паралельно з цим величезну роль відіграє українська діаспора, яка є своєрідним мостом між Україною і світом, організовуючи мітинги, розгортаючи фандрейзингові акції, лобіюючи ухвалення сприятливих політичних рішень. Така синергія державних інституцій, громадянського суспільства та окремих культурних діячів утворює сильний комунікаційний блок, що ускладнює можливості Росії нав'язувати власні пропагандистські нарративи²⁶.

І нарешті, питання цифрової інформаційної безпеки набуло додаткової гостроти з огляду на масштабні кібератаки та інформаційні операції, які здійснює Росія. Зусилля українських фахівців, урядових і неурядових структур із викриття ботоферм, моніторингу медіапростору та ініціювання глобальних розслідувань дають змогу мінімізувати ризики дестабілізації внутрішнього та міжнародного середовища. Завдяки цьому Україна не лише посилює власну безпеку, а й здобуває репутацію держави, здатної ефективно протидіяти кіберзагрозам. У комплексі всі ці напрями публічної дипломатії забезпечують Україні широку підтримку міжнародної спільноти та формують передумови для зміцнення конкурентоспроможності держави в глобальному контексті.

Очевидно, що в повоєнний період публічна дипломатія України вийде на новий виток і в новий вимір, зосереджуючись на залученні міжнародної підтримки для відновлення економіки, інфраструктури та соціального капіталу. Ця діяльність має бути спрямована не лише на залучення фінансової і технічної допомоги, а й на зміцнення привабливості України для іноземних інвестицій і сприяння технологічному трансферу. Висвітлення успішних кейсів з відновлення зруйнованих міст, розвиток програм міжнародного співробітництва, а також участь у глобальних форумах, присвячених відбудові, сприятимуть формуванню іміджу України як надійного партнера з чіткою стратегією післявоєнного розвитку. Ключова роль у цих процесах належить стратегічним комунікаціям на рівні громадянських ініціатив, які залучають міжнародну аудиторію до реконструкції шкіл, лікарень, культурних центрів та інших об'єктів, що символізують відродження української ідентичності та духу. Особливу увагу приділяють реалізації екологічних ініціатив, які інтегрують Україну в Європейський зелений курс і створюють додаткові можливості для співпраці з європейськими партнерами.

Отже, публічна дипломатія може стати стратегічним імперативом повоєнного відновлення України. Вона не лише допомагає мобілізувати міжнародну підтримку для фінансової, економічної і технічної допомоги, а й забезпечує платформу для залучення інвестицій у відбудову інфраструктури, розвиток економіки та впровадження інноваційних проєктів. Інформаційні кампанії з акцентом на перспективи співпраці в галузях відновлюваної енергетики, цифрових технологій та зеленого переходу роблять Україну привабливим партнером для іноземних корпорацій, демонструючи унікальний потенціал України як держави зі значним інтелектуальним і людським капіталом. Важливу роль відіграватимуть також міжнародні ініціативи з презентації українського досвіду щодо подолання наслідків війни, які можуть бути корисними для інших держав, що стикаються з безпековими викликами. Такі проєкти не лише допоможуть Україні сформувати образ держави-лідера у сфері кризового управління та післявоєнного відновлення, а й забезпечать широку підтримку міжнародної спільноти та створять передумови для зміцнення конкурентоспроможності держави як у безпековому, так і в економічному та соціальному вимірах глобального контексту.

Висновки. У процесі дослідження науково обґрунтовано роль публічної дипломатії як стратегічного імперативу зміцнення конкурентоспроможності держави, окреслено рекомендації щодо використання її інструментарію в контексті трансформації сучасного

²⁶ Валентина Смець, «Публічна дипломатія як інструмент формування іміджу України в умовах повномасштабної війни», *Вісник Львівського університету. Філософсько-політологічні студії* 46 (2023): 291–6, <https://doi.org/10.30970/PPS.2023.46.36>; Ірина Сухорольська, Ірина Климчук, «Громадська (публічна) дипломатія в умовах агресивної війни Росії проти України», *Вісник Львівського університету. Філософсько-політологічні студії* 43 (2022): 322–31, <https://doi.org/10.30970/PPS.2022.43.39>.

світового порядку та на етапі післявоєнного розвитку України, а також зроблено основні висновки й узагальнення.

1. У сучасному світі, де інформаційні війни, геополітичні конфлікти та багатополярність змінюють структуру світового порядку, публічна дипломатія стає невідокремним елементом реалізації зовнішньої політики держави. Передусім вона покликана формувати позитивний імідж держави та сприяти кращому розумінню її політики серед закордонної аудиторії інструментами і засобами «м'якої сили». Водночас від її ефективності залежить не лише сприйняття держави на міжнародній арені, але й її конкурентоспроможність, економічний успіх та національна безпека.

2. В умовах трансформації сучасного світового порядку публічна дипломатія надійно увійшла в дипломатичний мейнстрим, ставши не лише складником стратегічних комунікацій держави, а й важливим інструментом зміцнення її конкурентоспроможності. Поєднуючи інформаційну діяльність, міжнародні культурні й освітні обміни та програми, активну взаємодію з цифровими платформами, вона перетворилася на сучасний стратегічний вектор, що визначає здатність держави ефективно протистояти глобальним загрозам, відповідати на глобальні виклики та формувати сприятливе середовище для досягнення стратегічних цілей і конкурентних переваг. Особливо важливу роль вона відіграє в політиці тих країн, які прагнуть утвердити свої конкурентні позиції в нових геополітичних реаліях, зміцнити своє позиціонування в сучасній глобальній архітектурі безпеки та долати виклики, що виникають на шляху їхнього стратегічного розвитку.

3. Важливим інтегрованим індикатором оцінювання міжнародної конкурентоспроможності держав та порівняння їхньої впливовості на міжнародній арені є Global Soft Power Index, що охоплює широкий спектр показників, які в сукупності забезпечують збалансоване й цілісне оцінювання присутності, репутації та впливу націй на світовій арені. Йдеться, зокрема, про такі нематеріальні активи, як репутація держав у світі, впізнаваність і вплив національних брендів на світовій арені. У фокусі оцінювання перебувають також вісім основних критеріїв «м'якої сили»: бізнес і торгівля, міжнародні відносини, освіта і наука, культура і спадщина, управління, медіа та комунікації, стійке майбутнє, люди і цінності. Крім того, значний вплив мають події і тенденції, що формують контекстуальний фон міжнародного сприйняття держав, зокрема геополітичні виклики, глобальне потепління, трансформація економічного ландшафту, розвиток штучного інтелекту, а також зростання впливу соціальних медіа. Усе це в підсумку впливає на динаміку конкурентоспроможності держав в умовах трансформації світового порядку.

4. Український досвід публічної дипломатії за умов збройної агресії Росії яскраво демонструє потенціал системних та інноваційних підходів до комунікації на міжнародній арені. Широке використання соціальних мереж, синергія з культурними й освітніми проєктами, а також активне залучення діаспори засвідчують, що якісна публічна дипломатія є не тільки ефективним інструментом боротьби з дезінформацією, а й дієвим методом залучення підтримки міжнародної спільноти. Отже, публічна дипломатія дає змогу Україні зміцнювати власну суб'єктність у міжнародних відносинах, водночас акумулюючи ресурси й підтримку для успішного спротиву російській військовій агресії та подальшого розвитку й відновлення. Вона слугує каталізатором для зміцнення національної ідентичності та підтримки на глобальному рівні, що особливо важливо для країни, яка відстоює свій суверенітет і територіальну цілісність.

Список використаної літератури

- Балабанов, Костянтин, і Микола Трофименко. «“Публічна дипломатія” як відповідь на виклики сучасності». *Україна дипломатична* 14 (2013): 989–1021. https://ud.gdip.com.ua/wp-content/uploads/2020/02/diplomatic_ukraine_14.pdf.
- Гавриленко, Ілля. «Геополітичний вимір публічної дипломатії США». *Актуальні проблеми міжнародних відносин* 95, № 1 (2011): 112–13. http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2011_95%281%29_47.
- Глобальна м'яка сила 2024: Найповніше у світі дослідження сприйняття національних брендів. Brand Finance. Accessed January 13, 2025. <https://brandirectory.com/softpower/2024/nation?country=158&fromRegion=1>.
- Ємець, Валентина. «Публічна дипломатія як інструмент формування іміджу України в умовах повномасштабної війни». *Вісник Львівського університету. Філософсько-політологічні студії* 46 (2023): 291–6. <https://doi.org/10.30970/PPS.2023.46.36>.
- Міністерство закордонних справ України. Офіційний вебпортал. Accessed January 13, 2025. <https://mfa.gov.ua/>.
- Прасад, Аніта. «Україна опустилась у рейтингу м'якої сили, але залишається в лідерах серед країн, за якими найбільше слідкують». *Forbes Ukraine*, 29 лютого 2024. <https://forbes.ua/news/ukraina-opustilas-u-reytingu-myakoi-sili-ale-zalishaetsya-v-liderakh-sered-krain-za-yakimi-naybilshe-slidkuyut-29022024-19579>.
- Процюк, Марія. «Публічна і культурна дипломатія як засіб “м'якої сили” України: запозичені моделі, реальні кроки та стратегічні пріоритети». *Науковий вісник Дипломатичної академії України* 23(2) (2016): 21–8. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdau_2016_23%282%29_5.
- Публічна дипломатія: навчальний посібник*, за заг. ред. Ірини Матяш. Київ – Острогоз, 2021.
- Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021–2025 роки*. Розроблено за підтримки експертів Групи кризового управління Програми розвитку ООН в Україні при МЗС України. Accessed January 13, 2025. <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%97/public-diplomacy-strategy.pdf>.
- Сухорольська, Ірина, і Ірина Климчук. «Громадська (публічна) дипломатія в умовах агресивної війни Росії проти України». *Вісник Львівського університету. Філософсько-політологічні студії* 43 (2022): 322–31. <https://doi.org/10.30970/PPS.2022.43.39>.
- Ціватий, Вячеслав. «Публічна дипломатія: традиції, тренди та виклики (досвід і пріоритети для України)». *Зовнішні справи* 6 (2014): 32–6.
- Юрченко, Олександр. «Публічна дипломатія як форма міжнародних комунікацій, її роль у формуванні іміджу України». *Економіка та суспільство* 64 (2024). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-124>.
- Cull, Nicholas. *Public Diplomacy: Lessons from the Past*. Los Angeles: Figueroa Press, 2009.
- Gilboa, Eytan. “Searching for a Theory of Public Diplomacy.” *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science* 616, no. 1 (2008): 55–77. <https://doi.org/10.1177/0002716207312142>.
- Global Soft Power Index 2024: The World's Most Comprehensive Research Study on Perceptions of Nation Brands*. Brand Finance. Accessed January 13, 2025. <https://static.brandirectory.com/reports/brand-finance-soft-power-index-2024-digital.pdf>.
- Global Soft Power Index Methodology: Global Soft Power 2024. The World's Most Comprehensive Research Study on Perceptions of Nation Brands*. Accessed January 13, 2025. <https://brandirectory.com/softpower/2024/methodology>.
- Jagodzinski, Konrad. “Global Soft Power Index 2024 – A World in Flux.” February 29, 2024. <https://brandfinance.com/insights/global-soft-power-index-2024-a-world-in-flux#nations-text>.
- Leonard, Mark, Catherine Stead, and Conrad Smewing. *Public Diplomacy*. London: The Foreign Policy Centre, 2002.
- Nye, Joseph S. *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. New York: PublicAffairs, 2004.
- Tuch, Hans. *Communicating with the World: U.S. Public Diplomacy Overseas*. New York: St. Martin's Press, 1990.

Bibliography

- Balabanov, Kostyantyn, and Mykola Trofymenko. "Public Diplomacy as a Response to Modern Challenges." *Diplomatic Ukraine* 14 (2013): 989–1021. https://ud.gdip.com.ua/wp-content/uploads/2020/02/diplomatic_ukraine_14.pdf [in Ukrainian].
- Cull, Nicholas. *Public Diplomacy: Lessons from the Past*. Los Angeles: Figueroa Press, 2009.
- Gilboa, Eytan. "Searching for a Theory of Public Diplomacy." *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science* 616, no. 1 (2008): 55–77. <https://doi.org/10.1177/0002716207312142>.
- Global Soft Power 2024: The World's Most Comprehensive Research Study on Perceptions of Nation Brands*. Brand Finance. Accessed January 13, 2025. <https://brandirectory.com/softpower/2024/nation?country=158&fromRegion=1> [in Ukrainian].
- Global Soft Power Index 2024: The World's Most Comprehensive Research Study on Perceptions of Nation Brands*. Brand Finance. Accessed January 13, 2025. <https://static.brandirectory.com/reports/brand-finance-soft-power-index-2024-digital.pdf>.
- Global Soft Power Index Methodology: Global Soft Power 2024. The World's Most Comprehensive Research Study on Perceptions of Nation Brands*. Accessed January 13, 2025. <https://brandirectory.com/softpower/2024/methodology>.
- Havrylenko, Illia. "The Geopolitical Dimension of U.S. Public Diplomacy." *Actual Problems of International Relations* 95, no. 1 (2011): 112–13. http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2011_95%281%29__47 [in Ukrainian].
- Jagodzinski, Konrad. "Global Soft Power Index 2024 – A World in Flux." February 29, 2024. <https://brandfinance.com/insights/global-soft-power-index-2024-a-world-in-flux#nations-text>.
- Leonard, Mark, Catherine Stead, and Conrad Smewing. *Public Diplomacy*. London: The Foreign Policy Centre, 2002.
- Ministry of Foreign Affairs of Ukraine. Official Web Portal. Accessed January 13, 2025. <https://mfa.gov.ua/> [in Ukrainian].
- Nye, Joseph S. *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. New York: PublicAffairs, 2004.
- Prasad, Anita. "Ukraine Slips in Soft Power Rankings but Remains Among Leaders of Most Watched Countries." *Forbes Ukraine*, February 29, 2024. <https://forbes.ua/news/ukraina-opustilas-u-reytingu-myakoi-sili-ale-zalishaetsya-v-liderakh-sered-krain-za-yakimi-naybilshe-slidkuyut-29022024-19579> [in Ukrainian].
- Protsiuk, Mariia. "Public and Cultural Diplomacy as Tool of the "Soft Power" of Ukraine: Adapted Models, Real Steps and Strategic Priorities." *Scientific Bulletin of the Diplomatic Academy of Ukraine* 23, no. 2 (2016): 21–8. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdau_2016_23%282%29__5 [in Ukrainian].
- Public Diplomacy Strategy of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine for 2021–2025*. Developed with the support of experts from the Crisis Management Group of the UNDP Program in Ukraine under the MFA of Ukraine. Accessed January 13, 2025. <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%97/public-diplomacy-strategy.pdf> [in Ukrainian].
- Public Diplomacy: A Textbook*, edited by Iryna Matyash. Kyiv – Ostroh, 2021 [in Ukrainian].
- Sukhorolska, Iryna, and Iryna Klymchuk. "Public Diplomacy under the Conditions of Russia's Aggressive War Against Ukraine." *Visnyk of the Lviv University Philosophical Political Studies* 43 (2022): 322–31. <https://doi.org/10.30970/PPS.2022.43.39> [in Ukrainian].
- Tsivaty, Viacheslav. "Public Diplomacy: Traditions, Trends, and Challenges (Experience and Priorities for Ukraine)." *Foreign Affairs* 6 (2014): 32–6 [in Ukrainian].
- Tuch, Hans. *Communicating with the World: U.S. Public Diplomacy Overseas*. New York: St. Martin's Press, 1990.
- Yemets, Valentyna. "Public Diplomacy as a Tool for Shaping Ukraine's Image in the Context of Full-Scale War." *Visnyk of the Lviv University Philosophical Political Studies* 46 (2023): 291–6. <https://doi.org/10.30970/PPS.2023.46.36> [in Ukrainian].
- Yurchenko, Oleksandr. "Public Diplomacy as a Form of International Communications, Its Role in Shaping the Image of Ukraine." *Economy and Society* 64 (2024). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-124> [in Ukrainian].

Nataliya Kravchuk

National University of Kyiv-Mohyla Academy

Oleh Lutsyshyn

National University of Kyiv-Mohyla Academy

David Androshchuk

National University of Kyiv-Mohyla Academy

PUBLIC DIPLOMACY AS A STRATEGIC IMPERATIVE FOR STRENGTHENING STATE COMPETITIVENESS IN THE CONTEXT OF WORLD ORDER TRANSFORMATION

Abstract

The study of the role of public diplomacy as a tool of “soft power” in a state’s foreign policy and as a strategic imperative for enhancing its competitiveness is particularly relevant in the light of the challenges posed by contemporary global development and the transformation vectors of the world order. By applying an integrated approach to the study of these outlined aspects, it is possible to better understand the interconnection between foreign policy trajectories and the global competitiveness of a state in the context of shifts in the modern world order.

The article reveals the conceptual role of public diplomacy as a “soft power” instrument, as opposed to methods of coercive pressure or economic influence. It substantiates its impact on strengthening states’ competitiveness in the global arena. It is argued that “soft power” is especially important for countries striving to establish their competitive positions in new geopolitical realities, define their place in contemporary global architecture, and address challenges hindering their strategic development. It is shown that in today’s world, where information wars, geopolitical conflicts, and multipolarity reshape the structure of the world order, public diplomacy has evolved into a strategic imperative determining states’ ability to respond to global challenges and create a favorable environment for achieving strategic goals and competitive advantages.

Based on an analysis of the Global Soft Power Index ranking and the global “contextual background”, the article outlines strengths and risks that reduce the level of trust and loyalty towards the “American brand” and the U.S. as a globally competitive leader. At the same time, it demonstrates that in the context of Russia’s full-scale military aggression, Ukraine’s “soft power” and public diplomacy simultaneously perform three functions in the modern global arena: informational, mobilizational, and formative. It is proven that public diplomacy, as a “soft power” instrument, is critically important for maintaining international trust, forming a strong positive image of Ukraine, and strengthening its competitiveness and leadership positions in the security track. It is argued that public diplomacy can become a strategic imperative for Ukraine’s post-war recovery by providing a communication platform for attracting investments into infrastructure reconstruction, economic development, and the implementation of innovative projects.

Keywords: public diplomacy, soft power, state competitiveness, foreign policy, strategic imperative, state image, global challenges, post-war recovery, global development trends, world order transformation.

Матеріал надійшов 15 січня 2025 р.

Кравчук Наталія Ярославівна – докторка економічних наук, доцентка, кафедра міждисциплінарної освіти факультету «Києво-Могилянська школа професійної та неперервної освіти», Національний університет «Києво-Могилянська академія»

Kravchuk Nataliya – D.Sc. (Economics), Associate Professor, Department of Interdisciplinary Education, Faculty “Kyiv-Mohyla School of Professional and Continuing Education”, National University of Kyiv-Mohyla Academy

ORCID iD: 0000-001-6227-6190

E-mail: n.kravchuk@ukma.edu.ua

Луцишин Олег Орестович – кандидат економічних наук, доцент, заступник декана факультету «Києво-Могилянська школа професійної та неперервної освіти», Національний університет «Києво-Могилянська академія»

Lutsyshyn Oleh – PhD in Economics, Associate Professor, Deputy Dean of the Faculty “Kyiv-Mohyla School of Professional and Continuing Education”, National University of Kyiv-Mohyla Academy

ORCID iD: 0000-0003-4048-8875

E-mail: o.lutsyshyn@ukma.edu.ua

Андрощук Давид Володимирович – здобувач ОНП (третього наукового ступеня) спеціальності 052 «Політологія», Національний університет «Києво-Могилянська академія»

Androshchuk David – postgraduate student (Political Sciences), National University of Kyiv-Mohyla Academy

ORCID iD: 0009-0000-2594-7266

E-mail: d.androshchuk@ukma.edu.ua

.....
Цитування (Чикаго: виноска і бібліографія):

Кравчук, Наталія, Олег Луцишин і Давид Андрощук. «Публічна дипломатія як стратегічний імператив зміцнення конкурентоспроможності держави в умовах трансформації світового порядку». *Empirio* 2, № 1 (2025): 78–91. <https://doi.org/10.18523/3041-1718.2025.2.1.78-91>.

Citation (Chicago: Notes and Bibliography):

Kravchuk, Nataliya, Oleh Lutsyshyn, and David Androshchuk. “Public Diplomacy as a Strategic Imperative for Strengthening State Competitiveness in the Context of World Order Transformation.” *Empirio* 2, no. 1 (2025): 78–91. <https://doi.org/10.18523/3041-1718.2025.2.1.78-91> [in Ukrainian].

Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0)